

SUN'IY INTELLEKT INTERNET JURNALISTIKASIDA: IMKONIYATLAR VA TAHDIDLAR

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18732792>

Sharafatdinova Malika Berdaq qizi

Berdag nomidagi

Qoraqalpoq davlat universiteti

Qoraqalpoq filologiyasi va Jurnalistika fakulteti

4-bosqich talabasi

malikasharafatdinova8@gmail.com

Annotatsiya

Ushbu tezisda internet jurnalistikasida sun'iy intellekt texnologiyalarining qo'llanilishi, uning imkoniyatlari hamda yuzaga kelayotgan tahdid va muammolari tahlil qilinadi. Raqamli transformatsiya sharoitida sun'iy intellekt axborot tayyorlash, tahlil qilish, tarqatish va auditoriya bilan ishlash jarayonlarini tubdan o'zgartirmoqda. Shu bilan birga, mazkur texnologiyaning etik, huquqiy va axborot xavfsizligi bilan bog'liq jihatlari dolzarb masalaga aylanmoqda. Tadqiqot natijasida sun'iy intellekt internet jurnalistikasining samaradorligini oshiruvchi vosita ekanligi, biroq nazoratsiz qo'llanilishi salbiy oqibatlarga olib kelishi mumkinligi asoslab beriladi.

Kalit so'zlar

sun'iy intellekt, internet jurnalistikasi, raqamli transformatsiya, axborot xavfsizligi, faktcheking, media etikasi, algoritm, avtomatlashtirish.

Kirish

XXI asr axborot asri sifatida tavsiflanadi. Internet jurnalistikasi an'anaviy OAVdan farqli ravishda tezkorlik, interaktivlik va multimedia imkoniyatlari bilan ajralib turadi. So'nggi yillarda sun'iy intellekt texnologiyalarining rivojlanishi ushbu sohani yangi bosqichga olib chiqdi. Masalan, OpenAI tomonidan yaratilgan ChatGPT kabi tizimlar matn yaratish, tahrirlash va tahlil qilish jarayonini avtomatlashtirish imkonini bermogda.

Sun'iy intellekt internet jurnalistikasida nafaqat yordamchi vosita, balki kontent yaratuvchi subyekt sifatida ham ishtirok etmoqda. Bu esa jurnalistikaning an'anaviy tamoyillarini qayta ko'rib chiqishni talab qiladi.

Asosiy qism

1. Sun'iy intellektning internet jurnalistikasidagi imkoniyatlari

Birinchidan, tezkorlik va samaradorlik oshadi. Sun'iy intellekt katta hajmdagi ma'lumotlarni qisqa vaqt ichida tahlil qilib, tayyor axborot mahsulotini yaratishi mumkin. Masalan, moliyaviy hisobotlar, sport natijalari yoki statistik ma'lumotlar asosida avtomatik yangiliklar tayyorlanadi.

Ikkinchidan, shaxsiylashtirilgan kontent taqdim etish imkoniyati kengayadi. Algoritmilar foydalanuvchi qiziqishlarini o'rganib, unga mos axborotni tavsiya etadi. Bu auditoriya bilan samarali aloqa o'rnatishga xizmat qiladi.

Uchinchidan, faktcheking jarayonida yordam beradi. Sun'iy intellekt noto'g'ri ma'lumotlarni aniqlash, manbalarni solishtirish va ma'lumotlarni tekshirishda muhim vosita bo'la oladi.

To'rtinchidan, multimedia jurnalistikani rivojlantiradi. Matn, audio, video va infografikani birlashtirish jarayonida avtomatlashtirilgan dasturlar samarali ishlatilmoqda.

2. Sun'iy intellekt bilan bog'liq tahdidlar

Biroq, sun'iy intellektning internet jurnalistikasida qo'llanilishi bir qator muammolarni ham keltirib chiqarmoqda.

Birinchi tahdid – feyk axborotlarning ko'payishi. Sun'iy intellekt yordamida realistik, ammo yolg'on ma'lumotlar yaratish osonlashmoqda. Bu jamiyatda axborot ishonchliligiga putur yetkazishi mumkin.

Ikkinchi muammo – etik masalalar. Kontentni kim yaratdi: insonmi yoki algoritmmi? Mualliflik huquqi, javobgarlik masalalari dolzarb bo'lib qolmoqda.

Uchinchih tahdid – ish o'rinlarining qisqarishi. Avtomatlashtirish ayrim oddiy jurnalistik vazifalarni sun'iy intellekt zimmasiga yuklashi mumkin.

To'rtinchi muammo – algoritmik tarafkashlik. Sun'iy intellekt tizimlari dastlabki ma'lumotlar asosida ishlaydi. Agar ma'lumotlar biryoqlama bo'lsa, natijalar ham xolis bo'lmasligi mumkin.

3. Sun'iy intellekt va media etikasi

Internet jurnalistikasida asosiy tamoyillar – xolislik, aniqlik va tezkorlikdir. Sun'iy intellektdan foydalanishda ham ushbu tamoyillar saqlanishi lozim. Jurnalist nazorati va tahririy tekshiruvsiz avtomatik kontent e'lon qilish xavfli bo'lishi mumkin.

Shu bois sun'iy intellekt yordamchi vosita sifatida qo'llanilishi, yakuniy mas'uliyat esa inson jurnalist zimmasida qolishi zarur.

Xulosa

Tadqiqot natijalariga ko'ra, sun'iy intellekt internet jurnalistikasining rivojlanishida muhim omil hisoblanadi. U tezkorlikni oshiradi, ma'lumotlarni tahlil

qilishni yengillashtiradi va auditoriya bilan interaktiv muloqotni kuchaytiradi. Biroq, feyk axborotlar, etik muammolar va algoritmik tarafkashlik kabi tahdidlar ham mavjud.

Shunday ekan, sun'iy intellektni internet jurnalistikasida qo'llashda muvozanat, nazorat va professional etik me'yorlarga amal qilish muhim ahamiyat kasb etadi. Kelajakda sun'iy intellekt va inson jurnalisti hamkorligi samarali va sifatli axborot makonini shakllantirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Nuriddin Komilov. Jurnalistika nazariyasi asoslari. – Toshkent: Universitet nashriyoti, 2010.
2. Shukur Xolmirzayev. Publitsistika va mahorat masalalari. – Toshkent, 2008.
3. Muhammadjon Xolbekov. Ommaviy axborot vositalari va jamiyat. – Toshkent: O'zbekiston, 2015.
4. O'zbekiston Milliy universiteti Jurnalistika fakulteti nashrlari. Zamonaviy jurnalistika va media tadqiqotlari to'plami. – Toshkent, turli yillar.